

Privacy en kerk

In 2018 kwam het nadenken over privacy in een stroomversnelling. Aanleiding hiervoor was de vernieuwde Europese wetgeving. Vertaald naar Nederland: de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) en de daarop gebaseerde uitvoeringswet. Deze nieuwe wetten vervingen het vorige systeem van privacybescherming (onder andere de Wet Bescherming Persoonsgegevens). Hoe is inmiddels de situatie in 2022?

In 2018 stroomversnelling

In 2018 was er veel onrust, ook in kerken. De AVG is namelijk best heel strikt. Dat is best begrijpelijk in het digitale tijdperk, waarin megagrote commerciële partijen hun geld verdienen op basis van persoonsgegevens. De Europese Unie probeert daar paal en perk aan te stellen. Maar de regels die daarvoor nodig zijn, gelden dan wel voor iedereen.

Zowel de VKB als de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk besteedden er toen veel aandacht aan, mede vanwege de vele vragen vanuit de plaatselijke gemeenten. Ondertussen is er vanuit de Autoriteit Persoonsgegevens nog geen actie richting kerkgenootschappen geweest. Ook is er geen sprake geweest van vele klachten. Het lijkt erop dat als er goed over nagedacht is in een gemeente (wat vinden wij een gerechtvaardigd belang voor welk soort verwerking van persoonsgegevens) en als het resultaat ook goed is opgeschreven en inzichtelijk is voor belanghebbenden, dit vooralsnog voldoende rust geeft om als gemeente en diaconie te blijven doen waartoe ze geroepen zijn.

AVG als achtergrond

Maar nog even de achtergrond: de AVG is een direct-werkende Europese wet die zorgt voor een uniforme toepassing van privacyregels binnen de Europese Unie. De bescherming van de privacy wordt door de Europese Unie gezien als een fundamenteel grondrecht dat net zo belangrijk is als het recht op vrije meningsuiting, het recht op vrijheid van godsdienst en het recht op lichamelijke integriteit.

Op sommige gebieden (zoals rondom gegevens met betrekking tot godsdienst en levensbeschouwing) hebben de nationale wetgevers ruimte om hun eigen regels te stellen: in Nederland is dat vormgegeven in de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG).

Eigen verantwoordelijkheid kerk

Ook als kerk hebben we te maken met privacy. Allereerst komt dat voort uit onze eigen kerkelijke verantwoordelijkheid. Het zijn van een open gemeenschap waarbinnen mensen betrokken zijn op elkaar en meeleven met elkaar dient hand in hand te gaan met het zijn van een veilige gemeenschap. Die veiligheid behelst meer dan privacybescherming, maar privacybescherming hoort er wel bij. Dat is niet nieuw. Zo heeft bijvoorbeeld geheimhouding in de kerk altijd al een belangrijke plaats gehad bij de bevestiging van ambtsdragers. Met de opkomst van internet en de mogelijkheden die de kerken daardoor hebben om meer mensen te bereiken, komen er ook meer vragen op vanuit kerkleden over hoe er om wordt gegaan met de gegevens die de kerk van hen heeft.

Handleiding voor maken van beleid

De Protestantse Kerk heeft in 2018 een gesprekshandleiding gemaakt. Die handleiding is uitvoerig en laat niks onbenoemd. Zij kan helpen om als kerkbestuur te spreken over de keuzes die te maken zijn. De keuzes - binnen de verantwoordelijkheid om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen

liggen op de tafel van een kerkenraad. De AVG-wetgeving laat nog best veel ruimte om persoonsgegevens te gebruiken. Maar het is wel van belang om uw keuzes goed te voorzien van een motivatie en van een degelijke belangen afweging. De kerkelijke gemeente (als rechtspersoon) is verantwoordelijk voor de naleving van de privacywetgeving.

Diaconie en privacy

De diaconie is ook een aparte rechtspersoon en dus zelfstandig verantwoordelijk voor naleving van de privacywet. Bespreek daarom samen met de diaconie of u gezamenlijk het beleid over privacy vaststelt, of dat u dat apart doet of dat de diaconie zich aansluit bij het beleid van de kerkenraad.

Gemeenten met wijkgemeenten

In een gemeente met wijkgemeenten kan ervoor gekozen worden om met alle wijkgemeenten samen beleid vast te stellen, maar is het ook mogelijk dat zowel de wijkkerkenraden als de algemene kerkenraad ieder afzonderlijk voor haar werkzaamheden beleid bepaalt. Uiteindelijk is privacy een zaak die de gemeente breder aangaat dan enkel de kerkenraadsleden: het betreft de ledenadministratie, de vrijwilligers van het kerkblad, de website en natuurlijk de gemeenteleden en medewerkers over wiens gegevens het gaat.

Terugkerend item

Een kerkbestuur heeft best de nodige ruimte om te beslissen over hoe met het onderwerp om te gaan. Communiceer dit echter wel helder naar gemeenteleden en bezoekers, via een duidelijke privacyverklaring. Het is van belang dat privacy niet een eenmalig onderwerp op de agenda is. Bekijk jaarlijks eens - al of niet met een speciale aandacht functionaris 'privacy' - of er nog knelpunten zijn. Ook is het van belang regelmatig een update te maken van het register van mensen in de gemeente die werken met persoonsgegevens.

Rechten van belanghebbenden

Het is van belang te beseffen dat belanghebbenden rechten hebben. Die zijn niet absoluut (dus ze hebben niet altijd voorrang op andere belangen en rechten) maar wel stevig. Denk aan de belangrijkste: het recht op informatie (hoe is uw privacy-beleid, hoe gaat u met mijn gegevens om?), het recht op inzage, het recht op rectificatie, het recht op verwijdering (van een verzendlijst bijvoorbeeld, maar weer niet van historische gegevens; via ons kerkrecht is het bewaren van de kermgegevens van oud-leden geregeld, zoals doop, belijdenis, et cetera) en het recht op overdraagbaarheid (de plicht om kerkelijke e gegevens ter beschikking te stellen voor de overgang naar een ander kerkgenootschap bijvoorbeeld). Natuurlijk moet vastgesteld worden dat degene die een recht wil uitoefenen ook daadwerkelijk belanghebbende is, maar voor het overige is het zaak om belanghebbende welwillend tegemoet te treden. De summiere jurisprudentie die er inmiddels is met betrekking tot kerken, geeft aan, dat terughoudendheid met een beroep op het eigen karakter van een kerk niet zomaar wordt gehonoreerd.